

İLACIM; NE EKSİK, NE FAZLA!

Uzm. Dr. Burçak Deniz DEDEOĞLU

T.C. Sağlık Bakanlığı, İlaç ve Eczacılık Genel Müdürlüğü

Akılcı İlaç Kullanımı Şube Müdürü

Yanlış, gereksiz, etkisiz ve yüksek maliyetli ilaç kullanımı çeşitli boyutlarda sorunlara neden olmakta ve bununla beraber çeşitli çözüm yolları geliştirilmeye çalışılmakta. Bu konudaki çabaların geçmişi, ilaç üretiminin en fazla olduğu 20 yıl öncesine kadar dayanıyor.

İlaç kullanımının akılcı yapılabilmesi için, etkinlik, güvenlilik, uygunluk ve maliyet açısından değerlendirilmesi gerektiğini hepimiz biliyoruz. Çünkü herhangi bir işi yaparken de bu şekilde bir değerlendirmeyi zaten yapıyor ve buna göre karar alıyoruz aslında.

Akılcı ilaç kullanımı, ilacın üretiminden imhasına kadar birçok aşamayı kapsıyor. Bu bakış açısı ile değerlendirildiğinde, ilaç kullanımında yapılan yanlışlara çözüm olabilecek birçok yöntem var.

En önemlisi, eğitim faaliyetleri. Hem sağlık çalışanlarının hem de halkın bu konuda bilinçlenmeye gerçekten ihtiyacı var. Hekim, eczacı ve diğer sağlık çalışanlarını yetiştirmek üzere düzenlenecek eğitim programlarının kapsamının belirlenmesi, akılcı ilaç kullanımı konusunda eğitimlerin yoğunlaştırılması, özellikle birinci basamakta çalışacak hekimlerin rasyonel farmakoterapi ve klinik farmakolojinin diğer konuları hakkında bilgi sahibi olmasının sağlanması, eczacıların, diğer sağlık çalışanlarının, hasta ve hasta yakınlarının eğitimi akılcı ilaç kullanımının pratikte uygulanır hale getirilmesi için çok önemli. Ve bu anlamda farmakoloji bilimi lokomotif bir görev üstlenmek durumunda.

Uygulanması gereken diğer bir yöntem bilgilendirme kampanyaları ve tanıtım faaliyetleri. Amaç farkındalık yaratmak. Bir yerlerde bir yanlışın olduğunu fark eden kişiler olarak, fark etmeyenleri uyarmak. Böylece kendisinin ve çevresinin de zarar görme ihtimalini düşünerek çözüm üretmenin gerekliliğine herkesi ikna etmek. İlaç kullanımı gibi, her bireyin kendince başrol oynadığı bir konuda, herkesin dahil olmadığı bir çözüm düşünmek imkansız.

Bir tehlike ile yüz yüze olduğunun farkında olmayan birine onu korumak için yapacağımız hiçbir şeyi onaylatma şansınız olamayacağından kampanyaların ve tanıtım faaliyetlerinin tüm ülkede yürütülmesi gerçekten önemli. Bu doğrultuda, Sağlık Bakanlığınca, Türkiye genelinde tüm hastanelerde “İlacım; Ne Eksik, Ne fazla” sloganı ile bir kampanya planlanıyor.

Ülke genelinde eş zamanlı uygulamayı sağlaması açısından, tüm İl Sağlık Müdürlüklerinde Akılcı İlaç Kullanımı Temsilcileri belirlendi ve illerde yürütülecek faaliyetlerin sorumluluğu temsilcilere devredildi. Akılcı İlaç Kullanımı İl Temsilcileri böyle bir görevi üstlenmekten duydukları heyecanı, bir araya geldiğimiz toplantılarda dile getirdiler. İllerde akılcı ilaç kullanımına yönelik olarak yaptıkları aktiviteleri bizlerle paylaşıyorlar, biz de tüm illerle. Böylece kocaman bir ekip olarak hem birbirimize yardımcı oluyor hem de motivasyonumuzu arttırıyoruz.

Hastanelerde hizmet kalite standartlarına akılcı ilaç kullanımı ile ilgili maddelerin eklendiği “Sağlıkta Performans ve Kalite Yönergesi” Temmuz ayında yürürlüğe girdi. Hemen ardından, hastanelerde Akılcı İlaç Kullanımı Ekpleri oluşturulmaya başlandı. Hastane içinde farkındalık oluşturulması ve eğitim faaliyetleri bu ekip tarafından yürütülecek. Akılcı ilaç Kullanımı Şubesi olarak hastanelerdeki ekiplerle de sürekli olarak bağlantı halinde olmayı, kullanılacak materyal ve uygulanacak yöntemleri paylaşmayı planlıyoruz.

Ayrıca, Akılcı İlaç Kullanımı Şubesi'nin bu ilk yılında kongrelerde akılcı ilaç kullanımı konusunda bir oturuma yer verilmesi konusunda Beşeri İlaçlar ve Tıbbi Cihazların Tanıtım Faaliyetleri Hakkında Yönetmelik kapsamında düzenlemeler yapıldı. Amaç, tüm uzmanlık dallarına ulaşabilmek ve akılcı ilaç kullanımı konusuna dikkat çekebilmek. Bu oturumlarda, ilgili uzmanlık alanı çerçevesinde akılcı ilaç kullanımı ve ayrılmaz bir parçası olan farmakovijilans konuları değerlendirilecek. 14-18 Kasım 2011 tarihinde Antalya'da üçüncüsü yapılan, “*International Conference for Improving Use of Medicines*” toplantısı, bu konuya dikkatlerin çekildiği önemli bir başka toplantı.

Organizasyonlar haricinde Akılcı İlaç Kullanımı Şubesi tarafından yürütülen önemli projelerden bir tanesi de güvenli kapak projesi. Özellikle çocukları korumak amacı ile, terapötik indeksi dar ilaçların güvenli ambalajlarla üretilmesi aktif olarak ilerleyen bir konu.

Saklama koşulları, ilaçların etkinlik ve güvenilirlik özellikleri ile doğrudan ilişkili. Dolayısı ile ilaçların saklama koşullarına uygun korunması gerekiyor. Bu anlamda en hassas ilaç grubu soğuk zincire tabi ilaçlar. Soğuk zincir yönetiminin kalitesini arttırmak amacı ile farklı uygulamalar değerlendiriliyor ve gündemdeki uygulama, Dünya Sağlık Örgütü

tarafından da desteklenen zaman sıcaklık indikatörü uygulaması. Başarıyla tamamlanırsa, İlaç Takip Sistemi'nin ardından yine dünyada bir ilk gerçekleştirilebilir.

Atık ilaçların imhası konusu, hem insan hem de çevre sağlığını ilgilendiren önemli bir başka konu. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın atık ilaçların imhasına yönelik yönetmelik çalışmaları devam ediyor ve Sağlık Bakanlığı'nı temsilen bu süreçte katkı sağlıyoruz.

Yapılan çalışmaların, tanıtım kampanyaları ve eğitimlerin paylaşılacağı www.akilciilac.gov.tr web sitesi yapım aşamasında ve tamamlandığında daha fazla kişiye ulaşmaya imkan verecek. "Birinci Basamağa Yönelik Tanı ve Tedavi Rehberi" ve "Türkiye İlaçla Tedavi Kılavuzu"nun daha fazla kullanıcıya ulaştırılabilmesi amacı ile web sitesine entegrasyonunun sağlık çalışanlarına akılcı ilaç kullanımı yönünden katkı sağlayacağını düşünüyoruz.

Ülkemizde ilaç kullanımı konusunda yapılması gerekenler arasında bir diğer önemli madde ise araştırmalar. Akılcı ilaç kullanımı politikalarının belirlenebilmesi için, mevcut durumun ortaya konması gerekiyor. Dünya sıralamasında yer edinebilmenin tek yolu, sayısal veriler üretmek. Bu amaçla, ilaç kullanımı konusunda yapılan çalışmaların artırılması gerekiyor. Akılcı İlaç Kullanımı Şubesi olarak bir yandan da, bu konuda yapılan çalışmaları bir araya getiriyor ve veri analizleri ve saha taramalarını içeren çalışma protokolleri hazırlıyoruz.

Klinik farmakoloji alanında gelişmelerin desteklenmesi ve akılcı ilaç kullanımının yaygınlaştırılmasının, bilimsel anlamda ülkemizin dünya standartlarında bir yer edinmesinde, ülke ekonomisinin düzenlenmesinde ve en önemlisi halk sağlığı konusunda istenilen noktaya gelinmesinde olumlu sonuçlar doğuracağı açık. Bu sonuçlara ulaşabilmek için her bir bireyin, bu süreçteki sorumluluğuna sahip çıkması gerekiyor.